

Символіка квітів

Споконвіку шанують в Україні квіти. Нема жодної української хати, біля якої дбайливі руки господині не влаштували б яскравих квіткових островців. Вони милують око, ніжно хвилюють душу, міцно прив'язують наші серця до рідної домівки.

Наші предки обожнювали квіти, вважаючи, що цей витвір природи даровано людям від Бога. Квіти - постійні супутники нашого життя. Вони - на клумбах, у кімнаті, на газонах. Вони на вишиваних рушниках, скатерках. Ними розмальовують печі, стіни осель. А ще квіти є на нашому національному одязі. Квіти на плахті й корсетці символізують доброту, щирість душі. Квіти на рукавах сорочки оберігають від хвороби, злого ока.

Та особливим оберегом в Україні завжди був і є вінок. Це не просто краса, а «знахар душі». Бо в ньому є чарівна сила, що біль знімає, силу береже. Плетіння віночка — то своєрідна наука. Потрібно знати, з яких квітів і коли плести, яке зілля з яким вплітати поруч. А всього в українському віночку дванадцять квіток, і кожна з них є оберегом.

До віночка влітаються: мальва, калина, безсмертник, деревій, незабудка, чорнобривці, барвінок, любисток, волошка, ромашка, червоний мак, хміль.

Серед них найпочесніше місце належало деревію. Ці дрібненькі білі квіточки здалеку нагадують велику квітку. Її називають у народі деревцем. Коли квіти одцвітають, вітер розносить насіння. Та де б не проросла ця рослина, вона завжди цвіте. Тому люди влітають її до віночка, як символ нескореності.

Ромашка. Ця квітка приносить не тільки здоров'я, а й добро та ніжність. Вплітають її з гронами калини, з вусиками хмелю — символу гнучкості й розуму. Ця рослина здавна шанується у нас в народі, вона оспівана в піснях і легендах. Парубок часто порівнюється з хмелем.

Квіти ніжно-синього кольору, ніби очі дівчини, влітають у віночок як символ краси, здоров'я, сили. Це — волошки.

У повному віночку сусідять волошка і любисток. А ще з цих квітів виплітають окремий віночок — віночок відданості.

Безсмертник у віночку — символ здоров'я, він лікує багато хвороб, хоча на вигляд дуже скромний. Але кожна квіточка, якою б тендітною вона б не була, потрібна людям.

Культура нашого народу незвичайна, унікальна. До нашого часу збереглося багато свят, звичаїв, обрядів, і майже в кожному почесне місце займають квіти. Є такі звичаї:

— класти у першу купіль різні духмяні квіти;

— у купіль хлопчика клали любисток, щоб довго жив; чорнобривець, щоб був чорнобривим;

— у купіль дівчинки клали ромашку, щоб рум'яною була, калину, щоб красивою була, любисток, щоб люб'язною була.

Про красиву дівчину говорять: «Вона така гарна, наче в любистку купана. Шкіра біленька, ніжна, коси шовкові».

Існує повір'я, що любисток — це зілля, яким можна причарувати когось. Через це в народі називають його любчик, люби мене, приворотне зілля. Справді, коли розтерти листочок цієї рослини, відразу розіллються пряні пахощі.

Найпочесніше місце в українській хаті завжди відводилось освяченим рослинам. В українського народу є три свята: Івана Купала, Маковія, Трійця, на які святять квіти. Наприклад, на Маковія (День семи святих мучеників Маковеїв) в церкві святили мак. Весною його розсівали по городах, а сухі квіти дівчата вплітали до своїх кіс, щоб не випадало з голови волосся. Якщо в дитини безсоння, то посвячені макові головки клали їй під подушку.

Увагу людей завжди привертала яскрава краса маків. У народі співають:

Нема цвіту кращого від маківочки,

Нема роду милішого від матіночки.

Ця гарна квітка стала символом дівочої вроди. Парубки чіпляли маки у петличку. Червоний колір квітки символізував щирі й чисті почуття.

На Трійцю селяни розвішували на стінах житла клечення, вбирали хату снопами лепехи, прикрашали образи пучечками пахучих васильків, м'яти, материнки. Під час весняних обрядових дійств молодь виконувала хороводні та ігрові пісні, шанобливо звертаючись до квітів і уславляючи їхню красу.

До оберегів також належать: полин і петрушка — від русалок на русалчин Великдень, м'ята, любисток, татарське зілля, якими прикрашали хати на Трійцю.

Деяким рослинам наші предки приписували навіть магічне значення. Могутнім оберегом вважалась квітка тирличу, яка, за народними віруваннями, відганяла нечисту силу. Часник боронив людину від чарів і всякого лиха, його вплітали дівчатам у коси, а хлопчикам зав'язували у сорочечки.

Символічне значення мали й інші рослини: м'ята, ряст, васильки, папороть. Коли з'являлася перша зелень і зацвітав ряст, усі поспішали до лісу, щоб потоптати цю рослину. При цьому примовляли:

Топчу, топчу ряст, ряст.

Бог здоров'я дасть, дасть.

Дай, Боже, діждати,

Щоб на той рік топтати.

Вважалося, якщо людина «доторкнеться» до живої природи, вона набереться сил і здоров'я.

Квіти підсніжника — провісника тепла, символ сподівань на краще майбутнє. У народі їх називають квітами надії. Завдяки своїй красі і тому, що вони одними з перших відкривають весняний карнавал цвітіння, підсніжники майже повністю винищені. Вони занесені до Червоної книги і потребують охорони.

Український фольклор розповідає про травневі квіти конвалії, що ці квіточки подібні до перлин. Запрошуючи дівчину до танцю, хлопець дарував їй букет конвалій. Обмін букетиками навіть означав згоду на одруження. Якщо ж дівчина була не згодна, вона кидала букетик на землю. Ця чудова квітка, яку називають «лілія долин», на грані винищення.

А про васильки є в народі оповідь, що був собі колись молодий і гарний хлопець. На Зелені свята заманила його русалка в поле, залоскотала і перетворила на синю квітку. Відтоді й ростуть у полі ті гарні, трохи сумні квіточки. А звуть їх ім'ям хлопця — васильками. Васильки — дуже запашні квіти, раніше їх клали за ікони, прикрашали ними хрести у церквах. Васильки — символ святості, привітності, чемності.

Привертають до себе увагу світло-сині зорі квітів цикорію. Це петрів батіг. Його довге стебло майже безлисте. Якщо ним змахувати, то воно свистить, як справжній батіг. У народі назву цієї квітки пов'язували з ім'ям апостола Петра — учня Ісуса Христа. Цього святого вважали покровителем полів. Народ вірив, що апостол Петро, йдучи межею, хльоскає стеблинкою цикорію, як батіжком. А жучки і мушки, що сидять на колосі, злітають від того звуку догори і не сміють переводити хліба. Стародавні люди вірили, що шкідливі комахи обминають ту ниву, де росте петрів батіг, і вважали цю рослину рятівницею хліба.

З давніх-давен шанують на Україні синьоокий барвінок. Не знайдеться в Україні такого села чи міста, де б не було цієї рослини. Барвінковий край — так називають нашу Батьківщину. Завжди свіжий і зелений, навіть під снігом, він став символом вічного життя, міцного кохання, щасливого шлюбу. Тому ця квіточка часто царює у весільних обрядах.

Барвінок також є символом краси. Здавна вважалося, що рослина дарує дівчині вроду. Дівчата на Україні колись умивались відваром із барвінку. «Десь ти мене, мати, в барвінку купала».

У народі живе чудова легенда про походження рослини. Діялося це тоді, коли турки і татари нападали на українську землю. Увійшли якось вороги в одне село і винищили там усіх людей. Лише один парубок та дівчина сховалися в лісі. Але їх знайшли бусурмани. Парубка люті зайти зарізали, а дівчину задушили. Ото з парубочої крові й виріс барвінок у лісі, а губами дівчини полилася кров. (За З. Болтарович, 1069 сл.)

Тести

1. Міцно прив'язують наші серця до рідної домівки

- а) наші хати;
- б) наші городи;
- в) квіти;
- г) батьки.

2. Квіти на рукавах сорочки оберігають від

- а) хвороби, злого ока;
- б) заздрісних людей;
- в) цікавих людей;
- г) хитрих людей.

3. Вінок – це не просто краса, а

- а) ціла наука;
- б) витвір дівочих рук;
- в) цілитель душ;
- г) „знахар душі”.

4. Найпочесніше місце у вінку належало

- а) мальві;
- б) безсмертнику;
- в) деревію;
- г) ромашці.

5. Хміль символізує

- а) допитливість;

- б) шану до батьків;
- в) гнучкість розуму;
- г) веселу вдачу.

6. Символом здоров'я є

- а) любисток;
- б) мак;
- в) чорнобривці;
- г) безсмертник.

7. В українського народу є три свята, на які освячують квіти

- а) Великдень, Івана Купала, Різдво Христове;
- б) Івана Купала, Маковія, Катерини;
- в) Петра і Павла, Маковія, Трійця;
- г) Івана Купала, Маковія, Трійця.

8. Клецання селяни розвішували

- а) на Петра і Павла;
- б) на Катерини;
- в) на Великдень;
- г) на Трійцю.

9. Квітами надії в народі вважають

- а) проліски;
- б) підсніжники;
- в) первоцвіт;
- г) цвіт папороті.

10. Цей текст належить до такого стилю

- а) публіцистичного;
- б) наукового;
- в) розмовного;
- г) художнього.

11. Заголовок тексту виражає

- а) ідею;
- б) тему;
- в) тему й ідею;
- г) проблематику.

12. Рядки пісні „Топчу, топчу ряст, Бог здоров'я дасть” належать

- а) до чумацьких пісень;
- б) жартівливих;
- в) календарно-обрядових;
- г) родинно-побутових.